

se nastopajo le s pričetkom šol. leta, a v tem slučaju prosimo, naj bi se v definitivno nameščenje razpisovala še le v drugi polovici šolskega leta. Vsakdo, ki je kdaj prosil kam drugam, ve, — da je prava muka za prosilca to brezkončno čakanje na »bo« ali »ne bo«, zlasti še, če ima prosilec poleg boljše polovice še kaj tretjih, četrtih itd. pri sebi.

Voditeljska mesta po deželi pa, kjer dobi voditelj v oskrbo tudi šolski vrt, naj bi se podeljevala v nastop že s sušcem, ker — to nam bodo potrdili vsi sadjarji in ljubitelji lepih vrtov! — vrt je treba obdelati že s pomladi, ne pa avgusta.

Ako se uveljavlja navada, da se bodo podeljevala taka mesta le med velikimi počitnicami, bode s tem trpela lepota in korist šolskih vrtov pa tudi gnotno stanje tistih »srečnih«, ki bodo prevzemali prazne vrtove.

Na naslov šolskega odbora obrtno-nadaljevalnih šol v Ljubljani.

Ljubljansko učiteljsko društvo šteje letos 160 rednih članov. Dolžnost odbora je, da v smislu društvenih pravil zastopa gnotne in stanovske koristi organiziranega učiteljstva.

Svojo dolžnost za zaupanje od strani organiziranega učiteljstva izpolni odbor, ako pošlje odboru obrtno-nad. šol odgovor na sejo šolskega odbora z dne 15. januarja 1920.

Samo stališče, ki ga odbor ljublj. učit. društva zavzema nasproti odredbam, pripravam in sklepom, nanašajočih se na pouk obrtno-nad. šol, more zastopati pred organiziranim ljubljanskim učiteljstvom.

Odbor ljublj. učit. društva zanimajo pred vsem sledeče točke kot sklep odbora obrtno-nad. šol:

1. Pouk se na obrtno-nad. šolah za letos sista.

2. Honorar 50 K mesečno za tedensko uro se odkloni.

3. Pouk na obrtno-nad. šolah so nadure.

Ad 1. Ljudskošolsko učiteljstvo je že po svojem poklicu obvezno skrbeti za povzdigo omike in izobrazbe najširših mas v narodu. Posebno mu je pri srcu obrtniški naraščaj, ne samo zaradi tega, ker dviga duševno visoko stoječ obrtnik produkcijo in s tem finančno stanje države, temveč je dolžnost učiteljstva podpirati posebno one, ki se sami z lastnimi sredstvi ne morejo dvigniti na isto stopnjo splošne in strokovne naobrazbe, katero zahteva sedanji in bodoči tok časa. V tem slučaju je naraščaj vajencev po krivdi odgovornih faktorjev v prav nesrečnem položaju. Dolžnost učiteljstva je, merodajne korporacije opozoriti na hibe in napake ki jih delajo bodočemu samostojnemu obrtniku. Zahteva ljublj. učiteljstva je, da se obrtno-nad. šole gotovo otvorijo vsaj v začetku meseca oktobra 1920. Odbor obrtno-nad. šol naj preskrbi vajencem pravočasno samoučila, učila in druge potreščine; samo na ta način je mogoč reden in uspešen pouk obrtnih vajencev, ki so že dosedaj hodili okoli učiteljstva ter mu iz lastnih sredstev ponujali isti honorar, katerega zastopniki vlade, obrti in sploh celega gremija odklanjajo.

Ad 2. Ljubljansko učiteljstvo, ki je doslej poučevalo na obrtno-nad. šolah in ima praktično in teoretično znanje, je sklicalo 29. decembra 1919 sestanek. Na tem sestanku je zahtevalo minimalni honorar 50 K od 1 tedenske ure na mesec.

Tozadevna vloga je bila podana odboru obrtno-nad. šol. Odbor ljubljanskega učit. društva stoji tudi na istem stališču in povdarja, da velja tako taksirana plača samo za leto 1919/20; do prihodnjega šolskega leta se draginjske razmere javnih nastavljenecv lahko poslabšajo; s temi razmerami mora odbor obrtno-nad. šol pri proračunu za l. 1920/21 računati, ako mu je res kaj na začetku in dobrem uspehu obrtno-nad. šolstva.

Ljubljansko učiteljstvo je poučevalo pred vojno mesečno za 10—12 K. V tistih razmerah je bila to primerna plača a danes je 50 K prava bagatela in se učit. naravnost žrtvuje za uboge vajence. Iz poročila seje šolskega odbora za obrtno-nad. šole, ki je zašlo v javnost, je razvidno, da se pouk ni pričel raditega, ker učiteljstvo v svojih zahtevah pretirava. Kje je pravičnost človeške družbe? Odbor ljubljanskega učiteljskega društva vpraša vsakega člana šolskega odbora, ali opravlja svoje delo kot obrtnik, profesor, uradnik itd. danes samo s 100 % poviškem? Zakaj bi ga moral ravno učitelj in kakaj bi moral biti prodajalec kulture vedno slabše honorirana kot je prodajalec drugih življenskih potrebščin? Ako zahteva učiteljstvo zvišane prejemke na obrtno-nad. šolah, je to njegova pravica; toda ako se kdo poslužuje kake pravice,

se mu vendar ne more natveziti javno odgovornosti za stagnacijo dela! Odboru obrtno-nad. šol bode morda znano, koliko idealizma je imelo slovensko učiteljstvo v avstrijskih razmerah. Da-si je bil učitelj izmed vseh stanov vsaj slabše plačan, ni zgubil idealizma in vere v bodočnost Jugoslovanskega naroda.

Idejo troedinosti je gojilo učiteljstvo najmanj 2-3 desetletja pred razkrojem Avstrije, živahno se udeleževalo sej in sestankov v Beogradu že l. 1906; je zato nasvet nekaterih gospodov odbornikov šol. odbora, kakor: naj se tudi učiteljstvo nekoliko žrtvuje in da stori svojo dolžnost in s tem podpira stremljenje vlade in šolskih oblasti; da popusti od svojih zahtev. — precej pozno došel.

Ad 3. Poučevanje na obrtno-nadaljevalnih šolah, kjer že več let ni bilo pouka, bode zelo težavno. Posledice vojne bodo zahtevale od učitelja celega duševnega in telesnega delavca; poleg tega veliko število vajencev v vsakem razredu.

Kakor je razvidno iz poročila tamošnje seje z dne 15. januarja 1920 stoji odbor obrtno-nadaljevalnih šol na stališču, da so to nadure. Odbor ljublj. učit. društva pozna veliko učiteljstva, ki ima po več izpitov, n. pr. za obrtno-nadaljevalne šole, trgovsko-gremijske šole, rokotvorni tečaj itd. Ako hočemo takega ubogega tovariša vpreči v smislu mnenja odbora obrtno-nadaljevalnih šol za 20 K — in to na zahtevo, ker nadure je primoran imeti vsak, potem ne otvori obrtna šola v Ljubljani niti enega tečaja več za izobrazbo učiteljstva na obrtno-nadaljevalnih šolah in to radi pomanjkanja učiteljstva.

To niso tedaj nadure, ampak učiteljeva zasebna marljivost, ki je zunaj delokroga in katerega določa zakon učiteljstvu z zrelostnim in usposobljenostnim spričevalom.

Tega zakona ne bi mogla spremeniti nobena od višjega šol. sveta izsilena naredba, katero se je, kar vzame odbor ljubljanskega učit. društva z obžalovanjem na znanje hotelo usiliti ljudsko-šolskemu učiteljstvu.

Odbor ljublj. učit. društva zavrača krivdo o nerešenem vprašanju obrtno-nadaljevalnega šolstva na druge merodajne činitele in ne na delojemalca — na ljubljansko učiteljstvo. A.

Draginjske doklade upokojencem!

Z uredbo ministrskega sveta z dne 10. februarja 1920 se določajo posebnečasne draginjske doklade upokojencem, upokojenkam in njih sirotam, in sicer:

Draginjske doklade: 1. za osebe, ki spadajo pod razpredel A uredbe z dne 28. junija 1919; ako imajo največ 100 kron mesečne pokojnine, 200 kron na mesec; ako imajo več nego sto kron pa do 150 kron mesečne pokojnine, 245 kron na mesec; ako imajo več nego 150 kron pa do 250 kron mesečne pokojnine, 290 kron na mesec; ako imajo več nego 250 kron mesečne pokojnine, 320 kron na mesec.

2. Za osebe, ki spadajo pod razpredel B uredbe z dne 28. junija 1919; ako imajo največ 100 kron mesečne pokojnine, 190 kron na mesec; ako imajo več nego 100 kron pa do 150 kron mesečne pokojnine, 220 kron na mesec; ako imajo več nego 150 kron pa do 250 kron mesečne pokojnine, 250 kron na mesec; ako imajo več nego 250 kron mesečne pokojnine, 280 K na mesec.

3. Za osebe, ki se jih tiče uredba z dne 23. julija 1919; ako imajo največ 100 dinarjev mesečne pokojnine, 80 dinarjev na mesec, ako imajo več nego 100 pa do 150 dinarjev mesečne pokojnine, 100 dinarjev na mesec; ako imajo več nego 150 do 250 dinarjev mesečne pokojnine, 120 dinarjev na mesec; ako imajo več nego 250 dinarjev mesečne pokojnine, 130 dinarjev na mesec.

Rodbinske doklade: 1. Za osebe pod točko l., 1. in 2., po 30 kron za vsakega rodbinskega člana na mesec.

2. Za osebe pod točko l 3., po 15 dinarjev za vsakega rodbinskega člana na mesec.

Sirotam brez očeta in brez matere gre dvojna otroška doklada: dosedanja in s to uredbo določena, to je skupaj 180 K.

Slovenska meščanska šola v nevarnosti?

Nakazujejo nove plače. Mimogrede omenim, da si gotovo polovica učiteljstva ni na jasnem glede vsot, ki so nakazane; posebno nerazumljive so vsote izplačane naknadno za december-januar. Po daljšem primerjanju sem dognal, da obstajajo sedaj naši prejemki iz 1. stalne plače, 2. triletnice, kdaj se te pričnejo šteti, je pa že nejasno, 3. vodstvene nagrade po znani naredbi za Slovenijo, 4. nagrad za

službovanje na meščanski šoli, 5. draginjske doklade, a ne po starem ključu, ampak enostavno iste, ki smo jih prejeli poprej.

Priznati moram, da kakšne odškodnine za stanovanja in kurjavo ne morem izslediti. So sicer v računu še velike nejasnosti, ne pripisujem pa teli kakšni morebitni nagradi, ampak silnemu naporu, ki ga je moralo dež. knjigovodstvo izvršiti v razmeroma kratkem času.

Mislil si: slab gospodar, ki prejme denar pa ga ne prešteje, slab gospodar, ki četudi vsote ne razume, molči. Ne sme biti premalo in seveda ne preveč. Zato se mi zdi, da bi ne bilo odveč, če bi recimo naše strok. tajništvo poiskalo pri viš. šol. svetu vse potrebne podatke o naših prejemkih (in tudi ev. odbitkih) z vsemi odredbami glede preračunavanja ter to objavilo v „Tovarišu“, da vsak ve pri čem je. Deželno knjigovodstvo bo itak moralo revidirati še vse pole, potrebno bo in menda tudi ne zastoj.

Toliko v splošnem. Danes me pa bolj zanima primera dohodkov ljudskošolskega učiteljstva z dohodki meščanskošolskega. Tu doženeim, da ima stalni strokovni učitelj za svoje delo na meščanski šoli mesečno 50 K reci (petdeset) kron več, kakor če bi služboval na ljudski šoli, na meščansko šolo prideljeni ljudskošolski učitelj 30 K reci (trideset) kron več, in ravnatelj meščanske šole sploh niti vinarja več kakor če bi bil vodja enorazrednice.

Hm, srbski ali bolje jugoslovanski zakon res ne pozna meščanske šole, a obetali so nam, da se je bodo v Sloveniji spomnili naredbenim potom. Nič, ostalo je pri tisti dokladi mesečnih 30—50 K iz dobe, ko je prejemale meščanskošolsko učiteljstvo najmanj za en činovni razred višje prejemke. Po zakonu so nas sedaj izenačili, specialne doklade se pa vkljub temu niso zvišale. In to je krivica. Posledice te krivice bomo kmalu čutili, in žalibog jo bo čutil tudi narod sam, kajti: ta krivica naj traja le nekaj časa — pa bo naša meščanska šola — ubita. Ali naj bo to namen? Ali res ni mogoče dvigniti naših južnih bratov k sebi kvišku? Ali naj se pogreznemo mi dol samo zaradi ljube enakosti?

Meščanske šole ne bo več, ker ne bo več strokovnih učiteljev. Vemo sicer, da tiči v večini učiteljstva želja po širši izobrazbi, a s tem še ni rečeno, da se pripravljajo učiteljstvo za izpite iz te želje. Vsak ve, da se je treba učiti za izpit poleg priljubljene snovi gotovo tudi precej nepriljubljene. K temu pa je treba napora. Le pojdite in vprašajte vse tiste, ki so sedaj v meščanskošolskih tečajih, kako se kaj počutijo, če uživajo poleg resničnega užitka tudi kaj grenkobe ali ne! Le vprašajte vse tiste, ki so prideljeni meščanskim šolah, kaj porečejo ti glede dela? Tovariši in tovarišice v najlepši delavni dobi, ki imajo ljudsko šolo takorekó v mezincu, pa tičijo po cele dneve v laboratorijih, pri knjigah, pri pripravi za pouk (za 1 uro pouka povprečno najmanj 1 do 2 uri pripravé!). Res, čudovito lepo je biti meščanskošolski učitelj. Pa saj bi bilo, če bi dobil človek za ves ta trud primerno priznanje; tako pa dobiš na mesec 30 K, če imaš že izpit 50 K! Bože mili! Veliko idealizma daš strokovnemu učitelju, da vztraja!

Vse pa ima svoj konec, tudi idealizem ne more biti brez mej. Zato že danes vidimo, da izstopajo posamezniki iz tečajev (čemu napor, ki ne misli dati sadu?), vidimo, da prideljenci željno gledajo nazaj na ljudsko šolo, vidimo, da stalni strokovni učitelji s prav vidnim zanimanjem zasledujejo razpise služb na ljudskih šolah, in ravnatelj? ti pa naravnost zavidajo svoje tovariše na ljudskih šolah; tam skoro povsod primerno stanovanje, vrt, enostavno delo v pisarni, — tu pa vsega tega ni, pač pa naj bi človek še jedel in spal v pisarni, da ne bi preveč zamudil. Danes je finančno vsak naučitelj na kmetih na boljšem od ravnatelja meščanske šole. Mogoče so kje izjeme — a v splošnem je to istina brez pretiravanja.

Neizogibna posledica tega mora biti, da bo upadlo tisto stremljenje navzgor, ki ga vidimo pri meščanskošolskem učiteljstvu — s tem pade seveda nivo meščanske šole — dobrega učiteljskega naraščaja ne bo — in s tem bo zadan meščanski šoli smrtni udarec. Škoda bi bilo! Mogoče se bo zdelo to komu preveč črnogledno; tega opozorim, da je tudi učitelj samo človek, in predržno grešiti na njegov idealizem bi bila velika samoprevara, ki bi se maščevala žalibog na celokupnem narodu.

Opozoriti sem hotel na pretečo nevarnost dokler je še čas, vse, ki jim je pri srcu razvoj naroda, vse, ki morajo vedeti, da potrebujemo Slovenci posebno v da-

* Glej tozadevni članek v današnji številki! Uredn.

našnjih razmerah predvsem meščansko šolo, ker nam manjka, če se hočemo otresti tujega vpliva na vseh poljih, najbolj ravno inteligentnih strokovnih delavcev. B.

Naši novi prejemki.

1. marca t. l. je stopil naš šolski zakon tudi finančno v veljavo, namreč izplačali so nam nove prejemke s celo diferenco od 1. decembra preteklega leta naprej. Ker vlada v tem pogledu še vedno velika nejasnost, je potrebno, da stvar nekoliko pojasnimo.

Začetna plača učiteljstva z zrelostnim izpitom znaša letno 2400 dinarjev.* (Pomožno učiteljstvo brez zrelostnega izpita ima letnih 1600 dinarjev, a nima pravice do pokojnine in poviškov.)

Začetna plača se zvišava s periodičnimi poviškimi, ki jih je devet, in sicer prvih osem po 300 dinarjev letno, zadnji povišek znaša 200 dinarjev na leto.

Poviški (triletnice) se računaj od prvega nastopa službe naprej in se prejemajo po vsakem dokončanem 3. službenem letu. Končno plačo doseže torej učiteljska oseba po 27. službenem letu. Ta plača znaša 2400 dinarjev (temeljne začetne plače) + 2600 din. (vsi poviški) = 5000 dinarjev. Ta končna plača ostane do dovršenega 32. službenega leta, ko se more vsaka učiteljska oseba s to poslednjo plačo (5000 din.) upokojiti. Kdor služi preko 32. leta, dobiva letne nagrade 400 dinarjev, ki pa se ne šteje v pokojnino.

Voditeljske opravilne doklade in draginjske doklade ostanejo neizpremenjene in se torej izplačujejo v isti izmeri kot doslej. Mislimo, da ne bo odveč, ako se s temi še enkrat podrobneje pečamo. Opravilne doklade voditeljev znašajo za eno-, dvo- in trirazrednice letnih 300 K, za vsako vzporednico ali za vsak nadaljni razred pa po 50 K več na leto.

Draginjske doklade ostanejo stare. Zato ostanemo še nadalje, saj formalno, v poprejšnjih razredih. Tako znaša draginjska doklada v V. razredu: 450 K, v IV. razredu: 500 K, v III. razredu: 550 K in v II. razredu: 600 K mesečno. Oženjeni učitelji dobivajo poleg tega za ženo in vsakega otroka po 90 K mesečno.

Glede vpokojitve govori zakon: „Po zvršetku 32 službenih let se more učitelj (učiteljica) vpokojiti s poslednjo plačo 5000 dinarjev. Tistim, ki bodo službovali v šoli po zvršetku 32 službenih let, se bo dajalo letno doplačilo v znesku 400 din.“

Kadar stalni učitelji in stalne učiteljice dovrše deset let stalne službe, se morejo tudi vpokojiti zaradi duševne ali telesne slabosti in nesposobnosti, in tedaj dobivajo 40% sistematične plače; za vsako leto nad deset službenih let se odmerja pokojnina z 2,72%. O tem odločuje minister po zaslišanju glavnega prosvetnega sveta in na podstavi potrebnih potrdil in dokazil, ki jih pošlje šolski nadzornik.

Stalni učitelji (učiteljice), ki službujejo manj nego deset let, morejo ob boleznih od države dobiti vzdrževalnino, in sicer 30% svoje poslednje plače.

V glavnem smo podali vse, kar do loča novi zakon glede naših prejemkov. Na podlagi tega si lahko izračunaj vsakdo, koliko mu pripada na prejemkih.

A. L.:

Proti češkemu učiteljstvu.

Moravska ljudska stranka, posestrima naše SLS, je izdala okrožnico naperjeno proti svobodi češkega učiteljstva sledeče vsebine:

Kulturna obrana.

1. Če je učitelj v vaši občini samovoljno odstranil križ iz šolske sobe, potem ugotovite napreje, da li je to storil na migljaj ali željo koga drugega, n. pr. krajnega šolskega sveta, ali občine, ali kake politične stranke. Če je pa to napravil iz lastnega nagiba, naznanite to okrajnemu šolskemu svetu in povdarite, da je verouk učni predmet, ter se po naredbah ministrstva prosvete ne sme ničesar storiti, kar bi žalilo versko čustvo staršev, kakor tudi otrok; odstranitev križa iz učilnice je za katoliško deco in starše najmanj provokacija in žalitev, kajti doslej se ni nad križem nihče spodtkal. Obenem prosite, da se pobesijo križi nazaj v šolske sobe. — Če je pa storil učitelj kaj takega iz drugih nagibov, naznanite prav tako cel slučaj krajnemu ali okrajnemu šol. svetu, ali županstvu, prepis pa pošljite centrali češkoslovenske ljudske stranke. — Podpiše naj se zaupnik in nekaj staršev.

* Dinar je računati od 1. januarja 1920 nadalje po 4 K. Za december 1919 po 3,50 K.

2. Je li priredil učitelj, mesto da bi šel k procesiji, (Telovo) ostenativno kako šolsko slavnost, izlet itd., naznanite to ekspresno ali brzojavno dežel. šolskemu svetu. Zahtevajte kategorično, da se taka slavnost ali izlet s pedagogičnega, versko-nravnog vzgojnega stališča, ker nasprotuje vzgoji katolicana, predloži na kak drugi dan. Pripomnite, da so takšne prireditve tudi proti sedanjim ministerjalnim naredbam.

Naznani naj to kak oče v imenu enakomisleh, obenem pa pošljite v časopise in klubu.

3. Odrečejo li učitelji ali krajni šolski sveti ali šolske občine telovadnico Orlom, tedaj upoštevajte sledeče:

a) Ima li telovadnico Sokol ali Lassal (soc. dem. telov. društvo) se pritožite na okrajni, odnosno deželni šolski svet in zahtevajte brez vsakega ozira na pedagoške posledice enake pravice za vse občane republike.

b) Če ni Sokola in Lassala potem se prav tako pritožite na okrajni, odnosno deželni šol. svet in se sklicujte na tozadevno ministerjalno naredbo, po kateri se mora telesna vzgoja kar najbolj podpirati.

c) Če se je odrekla telovadnica tako Sokolu, kakor Lassalu, potem jo tudi za Orla ni treba zahtevati, seveda je stvar bistveno drugačna, če sedi na odločilnih mestih československa ljudska stranka.

Prosi in pritoži naj se vedno predsedstvo Orla. Vsako odbito prošnjo naznanite klubu.

4. Jeli učitelj ali učiteljska konferenca odpravila molitev, tedaj ugotovite:

a) Se je zgodilo le na podlagi sklepa učiteljske konference, se naj starši naravnost pritožijo na okrajni, odnosno deželni šolski svet in se sklicuje na odlok dež. šol. sv. za Moravo št. 13.708 z dne 15. VI. 1919., na podlagi katerega naj se razveljavi sklep učiteljske konference.

b) Če pa je to storil učitelj iz lastnega nagiba, tedaj se obnašajte takole: Če učitelj sam z otroci ne moli, a jih med molitvijo ne ruši, tedaj ga ni treba naznaniti. Vse morate natančno izvedeti — žalibog seveda od — otrok. (Denunciacija!) Če se pa ponša učitelj pohujšljivo, naznanite ga vodstvu šole, okrajnemu šol. svetu, ter se pri tem sklicujte na odlok dež. šol. sv. mor. št. 5776 z dne 12. III. 1919., glasom katerega šola pod nobenim pogojem ne sme žaliti verskega čuta učencev.

Vse slučaje naznanite klubu!
NB.: Gospodje v črnih suknjah so povsodi jednaki; enake okrožnice krožijo tudi med našimi kulturno-bojnimi klerikalnimi organizacijami, katerih glavna uloga je paziti, kako se obnaša učitelj, oblatiti ga za vsako resnično besedo v listih „Domoljubu“, „Več. listu“ in če mogoče še v „Slovencu“, nadsodniku slov. učiteljstva za časa propale Avstrije. Gospodje so trdno prepričani, da je njihova pšenica še v cvetu, medtem ko le žanjejo, kar so sejali, namreč kamenje mesto klenega zrna.

Sad dozoreva.

Italijani vedo dobro, zakaj da zapirajo v zasečenem ozemlju slovenske šole, neotvarjajo zaprtin in vrinjajo dovoljene v nezaostne prostore. Le satanska pernrost je v stanu namenoma in sistematično zastrupljati mladino narodnega sosedu ter izpodkopavati na ta način njegovo bodočo eksistenco. Za pet, deset tiskih otrok je cez noč dovoljena italijanska šola, mnogotusoci ukazevali slovenskih otrok pa naj bo obsojenih pohajkovati brez vzgoje, poučan, v predmestjih in po deželi brez deca in brez nadzorstva, brez zascite in brez ljubezni, da postanejo čimprej žrtve brezvezne demoralizacije in moralne propalosti, ki so jo zanesli tuji brezvestnezi v nravno najosidnejše kraje Evrope. Naša slovenska mladina je v nevarnosti, da se pokvari v mocvirju italijanske razuznanosti, da postane, ko doraste, slepo orodje, idealen material za raznarodovanje. Kdo bi bil tako naiven, da bi pričakoval od mladih ljudi, vzraslih v takih razmerah, tisto vseh odporov zmžno narodno zavest, ki edina more rešiti neosvojbojeno jugoslovenstvo? Grozne so policijske in kriminalne statistike, ki jih prinaša italijansko časopisje iz onstran demarkačne crte in obupna so svarila slovenske javnosti. Kakor plaz so preplavile zasedeno slovensko ozemlje kobilice iz italijanskega kulturnega vrta, pohajkovanje, pretepi, prostitucija, kraje, požigi, nasilstva. Kamor je stopil Turek, so pravili, tod ni zrasla več trava, kamor stopi Italijan, to vidimo s svojim očesom, tam ni več mesta ne za pravico ne za poštenje.

Ali kako rešiti pokolenje, na katerem bode, da definitivno odloči narodno pripadnost oropanih pokrajin? Gledati in čakati, to bi ne bilo nič manj zločinsko,

kajti moralna propalost se da zajezi le v začetkih. Bo li italijansko sadje dozorelo, bo vse prizadevanje Sisifovo delo. Cvet slovenske emigracije je še v Sloveniji. Ona ima prvo besedo. P. P.

Šolska mizerija v Italiji.

List „La Scuola“ iz Milana piše: Njegova ekselencia minister Alfred Baccelli se trudi za povzdigo šolstva v povečani domovini. To je vse lepo! Toda rešiti vprašanje analfabetizma — naše prave sramote, ni lahko delo. Analfabetizem naših mas je grd madež na ugledu naše domovine, ki hoče biti velesila. Potrebna je v to prava krizarska vojna šolskih in političnih listov. Posebno južna Italija mora tu pridno sodelovati.

Mi potrebujemo najprej šol; rabimo več šol kakor mostov in cest, več šol kakor železnice — boj smo potrebni šole kakor kruha. Ne pozabljajmo na zapušenost in zanemarjenost našega preprostega ljudstva. Minister se je lotil silnega dela. Vendar le enkrat! Zemlja Dantejeva, Galilejeva, Marconijeva i. dr. duševnih velikani, ne more ostajati dalje zadnja med narodi glede omike in napredka.

Ne pozabimo, da je pri nas v 38 pokrajinah 50 do 70 % analfabetov. V mnogih srednjih italijanskih krajih so šole le za 25 % solodožnini, 75 % naših otrok živi od solca in popolne duševne zanemarjenosti.

Edino sredstvo v izboljšanje tega položaja je ustanovitev ljudskih šol. Potrebno je takoj organizirati ljudsko šolo — danes je čas za to in nikdar več.

To je žalostna slika kulturne zaostalosti našega soseda, ki se trudi, da dohiti kulturne narode Evrope — a mi. Šola je sporno jabolko naših političnih strank, učiteljstvo pa, ki dela za povzdigo istega, predmet politične gonje in zaničevanja demagogov. A. M.

VOTJEH HREN:

Vinarska in sadjarska šola v Mariboru.

Na tem zavodu sta se letošnje leto, meseca svečana priredila dva tečaja o kletarstvu, vinarstvu in sadjarstvu. Slični tečaji so se dosedaj vršili v nemškem jeziku, ki so bili za naše slovenske kmete in njih sinove brezpomembni, ker niso bili zmžni nemščine. Spominjam se, ko se je takega tečaja udeležil kmečki fant. Predavalo se je menda takrat o živinoreji in mlekarkstvu. Prišel je k meni s prošnjo, da mu razložim besedo »die Euter«, ker je ni razumel. Temu zlu je pa sedaj konec, ker se je letos predavalo na tem zavodu prvič v slov. jeziku, kar je hvalevredno in vsem slojem dostopno. Vsa čast za požrtvovalni trud gre gospodom ravnateljju Znidariču in sadjarskemu učitelju Priolu, ker sta nam podarila snov v sigurni spretnosti slov. jezika. To pa ni baš lahko, ker sta omenjena gospoda morala dovršiti svoje študije v nemškem jeziku, a naša slov. literatura nam nudi še borce malo strokovnih knjig s tehničnimi izrazi za to stroko.

Tudi se namerava ustanoviti v tem letu sadjarsko društvo, ki kateremu bi naj pristopili vsi sadjereji in ga bi podpirali. Gospod Priol uvideva, da bo učiteljstvo društvu desna roka, katera bo dosegla zadnjega vsakega zaspanca, ga prebudila, poučila in pridobila za stvarno idejo o sadjarstvu, ki mu bo enkrat dobičkanosno. Da pa učitelj med ljudstvom doseže zaželeni cilj, ne zadostuje samo beseda, ampak kmetu je treba delansko dokazati, predno se ga za kaj pridobi. Ker nam je učiteljstvo vinarske in sadjarske šole v Mariboru pokazalo dobro voljo, bi predlagal, naj se priredi na tem zavodu med počitnicami daljši tečaj za učitelje Slov. Stajerja, na katerem bi se obširneje predavalo n. pr. o pomologiji. Poleg tega bi se priklopile praktične vaje, ker ne zadostuje samo teorija, temveč tudi praksa je važna. Posebno učitelji, ki so sedaj že izjemoma nastopili vodilna mesta, bi se naj udeležili takega tečaja. Stem bi prebavili še enkrat predmet o kmetijstvu v slovensščini, kar smo se nekoč mučili na učiteljskih v nemščini.

Spominjam se še, ko nam je učitelj kmetijstva na učiteljsku pred 14timi leti razlagal, da je beluš (špargeli) zelo dobra jed, če je pripravljen po francoski kuhinji. Kako se na ta vzgala, tega nam pa ni povedal. Ako bi se ravnateljstvo vin. sadjarske šole v Mariboru zavzelo za predlagani tečaj, bi želeli, da z druge strani še država pripomre, da se ga lahko vsak učitelj udeleži. Bo to končno le državi v korist!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Vsem okrajnim učit. društvomi! Vodstvo Zaveze je na svoji zadnji seji dne 14. marca t. l. soglasno sprejelo Gangloy predlog, objavljen v zadnji številki „Tovariša“, da se v razmerju z vedno naraščajočimi stroški in izdatki zviša članarina na 10 K mesečno z naknadno odobritvijo upravnega odbora in delegacije. Od letošnje članarine 120 K prejme Zaveza 108 K, 12 K pa ostane domačemu društvu za vsakega člana. Ta zvišana članarina velja od 1. januarja t. l.

Zvonček namesto Tovariša ali Popotnika. Vodstvo Zaveze je sprejelo nadalje na isti seji sledeči predlog blagajnika tov. Luznarja: Zakonskim parom (enemu delu), vpokojencem, otroškim vrtnaricam in učiteljicam ženskih ročnih del se dopišeja namesto 1 izvoda Tovariša ali 1 izvoda Popotnika mladinski list Zvonček. To seveda na izrečno željo dotičnih, ki naj se obrnejo tozadevno potom dopisnice na širokovno tajništvo Zaveze (Učit. tiskarna). Učiteljski Tovariš se zviša za neorganizirane in za vse druge naročnike na 40 K na leto z veljavnostjo od 1. aprila t. l. naprej.

Potni fond, ki jih zbirajo okraj. učit. društva za svoje delegate h kongresu v Beogradu, naj ostanejo v upravi in razpolagi domačega društva in naj se ne pošiljajo na blagajnika Zaveze. — Vodstvo Zaveze se je obrnilo v Beograd, da se preloži nameravani kongres na velike počitnice. Upati je povoljnega odgovora. Ker bodo stroški vkljub ugodnosti (glede vožnje po železnici itd.), ki jih je pričakovati, veliki, opozarjamo že sedaj posameznike in društva, da se na to pripravljajo.

Seja upravnega odbora Zaveze. Vodstvo Zaveze sklicuje na dan 1. aprila t. l. ob 9. dopoldan v Ljubljani v Učit. tiskarni sejo upravnega odbora. Dnevni red se pravočasno objavi in dostavi odborikom.

Vodstvo Zaveze.

Društvene vesti.

+ Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje na Jožefovo ob pol 10. uri dop. v šoli v Rogatcu po sledečem vzporodu:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. »Preobrazevanje zemeljskega obličja«. Referent tov. Zidar.
4. »Učiteljsko razsodišče«. Referent tov. Šmer.
5. Slučajnosti.

K točki 4 se naj pošljejo slučajni predlogi tovarišu Šumru v Smarje.

Ob eni uri pop. čebelarški shod pri šolskem čebelnjaku.

Tomo Kurbus, t. č. predsednik.

+ Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 4. sušca 1920 v dekiški šoli v Slov. Bistrici. — Udeležba je bila dobra. Predsednik tovariš Josip Sabatu je pri otvoritvi zborovanja srčno pozdravil vse navzoče člane, posebno pa še iz laškega ujetništva se vrnivšega tovariša Josipa Kainerja, ki je po preteku 5 let spet bil v naši sredini. Kot dragega nam gosta je pozdravil njegovega brata tovariša Jakoba Kainerja.

Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri.

Nato je sledilo poročilo tovariša Josipa Kainerja: »Med Italijani«. Pripovedoval nam je, kako trdo in neusmiljeno, so ravnali Lahi z ubogimi ujetniki. Koliko tisoč naših mož in mladeničev je našlo grob v laški zemlji radi pomanjkanja hrane! Opisal je kraje, skozi katere se je vozil v južno Italijo na otok Baia v bližini Neapola, kjer je bival do svoje vrnitve. Popis teh krajev je podpiral z razglednicami. Omenil je, da je šolstvo v južni Italiji na zelo nizki stopnji. Soloobveznosti sploh ni. Pri ljudskem štetju so našli v nekem kraju 95 % analfabetov. Od takega naroda naj potem naš rod, ki biva v zasečenem ozemlju pričakuje, da bode skrbel za njegovo izobrazbo? Nadalje pravi, da je slikanje krasote laških krajev pretirano in končuje svoje poročilo z besedami: da je lepša, da neskončno lepša naša domovina. Predsednik se tovarišu za njegovo zanimivo poročilo v svojem in v imenu vseh srčno zahvali.

Članarina se določi na letnih 70 K. Kot delegatinja za zborovanje »Udruženja« v Beogradu se je prostovoljno javila tovarišica Otilija Feiglova, nadučiteljica v Slov. Bistrici.

Potem se je vršilo pobiranje članarine. Ustanovil se je pevski zbor, katerega bosta vodila tovariša Brglez in Logar. Vršila se je 1. pevka vaja, ki obeta mnogo uspeha.

Ko smo se določili, da bode prihodnje zborovanje sredi meseca maja v Gornji Polskavi, je predsednik zaključil zborovanje želeč, da bi se prihodnjega izletnega zborovanja udeležili vsi člani.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo dne 4. t. m. v mestni osnovni šoli v Celju ob povoljni udeležbi. Posetil nas je tokrat prijatelj učiteljstva in prvoboritelj za jugoslovansko idejo g. dr. Ljudevit Pivko iz Maribora ter predaval o temi: »O vzrokih in oblikah duševnega preobrata tekoma vojne«.

Navedel in primerjal je mnoge pojave zadnjih let, skušal konstatirati kulturno razpoloženje zadnje dobe, pojasnil med drugimi ideje in potrebe ruskega človeka pred vojno in med vojno in dokazal ne- navadne uspehe nemške in angleške vo-

jaške, politične in kulturne propagande. Predavanje je izzvenelo v poziv, da je idealno učiteljstvo poklicano, da gradi in popravlja, kar je zagrešla vojna nad narodom.

Navzoči društveniki so poslušali to globoko zamišljeno in zelo zanimivo predavanje, ki je izzvalo živalno odobravanje, z velikim veseljem. Tov. predsednik se je g. predavatelju v imenu društva prav prisrčno zahvalil. —

Tov. predsednik se spominja vrle članice gosp. Emice Lilekove, katero je nemila in kruta smrt izrgala iz našega društva. Njenega pogreba se je naše društvo udeležilo mnogoštevilno. Ob odprtem grobu se je poslovil od pokojnice tov. nadz. Cernej. V znak počaščenja so zborovalci vstali in ji na ta način izkazali poslednjo čast. Tov. nadzorniku iskrena zahvala za pretresljiv nagrobni govor, preostalim naše globoko sožalje! —

Glede potovalnega fonda se sklene, da mora vsak član prispevati. Določilo se 10 K za vsakega uda. Šolski voditelji imajo znesek poslati tov. blagajničarju najkasneje do 10. marca t. l. Tov. Brinar predlaga, naj se apelira na vsa bratska društva, da ista zbirajo na sličen način za ta velevažni sklad.

Razpravljalo se je potem o uč. razsodiščih. Tov. nadzornik Cernej nam je razjasnil o tej važni konstituciji ter opozoril na njega muno potrebo in nas prosil, naj se razmislija o ustroju takih razsodišč. Po vsestranskem razmotrivanju se končno sklene predlog tov. Brinarja: Odbor učiteljskega društva prevzame poleg društvenih poslov to nalogo. Odbor se ima spopolniti, Vsaka stranka si izvoli po 2 zastopnika od slučaja do slučaja. Kot člana častnega sode in jurata tudi šolski nadzornik in zastopnik učiteljstva. —

Učiteljska tiskarna je pred kratkem založila odpustnice, v katerih manjka rubrika: »Število šolskih poludni«. Z ozirom na važnost te rubrike se sklene, opozoriti Učiteljsko tiskarno, da postavi to rubriko zopet v odpustnico.

Ker se nadalje opaza, da so v zadnjem času društvena poročila v Učiteljskem Tovarišu tiskana z drobnimi črkami, učiteljstvo pa smatra društvena poročila kot prednost pred drugimi poročili, se sklene, opozoriti tiskarno, da to opusti ter tiska vsa društvena poročila kakor druge dopise.

Po zborovanju se je učiteljstvo zbralo v hotelu »pri Kroni«, kjer smo še slišali marsikatero zanimivo epizodo gosp. dr. Pivka. Prihodnje zborovanje se vrši v začetku majnika. Eno uro pred zborovanjem je pevška vaja.

Društvo obhaja letos petdesetletnico svojega obstanka. Ker bodejo važne točke na dnevnem redu, pridite, prosimo polnoštevilno!

+ Učiteljsko društvo za marbreški okraj je imelo svoj občni zbor dne 5. svečana 1920 v Marenbergu.

K društvu so na novo pristopili: Vlado Porekar iz Vuzenice, Ivan Muršec iz Marbrega in Ivan Stibler iz Kaplje, katere je predsednik srčno pozdravil in izrazil željo, da bi bili marljivi sodrujniki na polju prosvete in v boju za naše stanovske pravice.

Nato sta podala tajnik in blagajnik svoji poročili, iz katerih je razvidno, da je preteklo društveno leto mladega društva trajalo pol leta, v katerem času je društvo dvakrat zborovalo ter imelo 3 odboreve seje in da je društvo v gmotnem oziru na dobrem.

Predsednik društva tov. Mirko Lešnik je podal nato kratko poročilo o važnosti bližajočih se občinskih volitev za šolstvo ter opozarjal, da volijo občinski zastopi člani šolskih odborov in je naša sveta dolžnost, da skrbimo za to, da pridejo v iste šoli in učiteljstvu prijazni možje.

Nato se je soglasno izvolil stari odbor. Sprejeli so se sledeči predlogi:

1.) Predlog predsednika, da daruje društvo znesek 100 K rezervnemu skladu »Zaveze«.

2.) Predlog tov. Krajnika, da se osnuje takozvana društvena »potna torba«, za katero se določijo sledeči člani kot voditelji: Simon Viher, Ivan Womer in Ivanka Vidmar.

Zastopnik učiteljstva v okrajnem šolskem svetu tov. Simon Viher je podal kratko poročilo o svojem delovanju ter obljubil prihodnjič obširneje poročati.

Prihodnje zborovanje bo v prvi polovici meseca aprila v Vuhredu. Stanko Lavrič, t. č. tajnik.

+ Šaleško učiteljsko društvo je zborovalo dne 4. marca v šolskem poslopiju v Velenju. Predsednik tov. Stopar pozdravi vse navzoče prav prisrčno, izraža veselje nad mnogoštevilno udeležbo ter otvori zborovanje. Nato poroča, da bodo odslej zborovanja vsak prvi četrtek v mesecu. Ta dan je pouka prost samo za tiste tovariše, ki se udeležijo zborovanja. Zapisnik